Aliona LUCA
Institutul de Filologie al MECC
(Chişinău)

EPONIMIZAREA, PROCES ACTIV DE FORMARE A TERMENILOR SPORTIVI ÎN LIMBA ROMÂNĂ

The eponimization, an active process of sports terms' formation in Romanian

Abstract: The eponyms are one of the sources of terminology's enrichment from different fields of activity. In Romanian linguistics, this notion is still quite controversial. Even if it is the object of many specialized articles, it is missing from the valuable linguistic works, made by collectives of authors who have made remarkable contributions in this area.

The investigation purpose consists in the analysis and the structural-semantic description of some sports terms-eponyms in Romanian through an intercultural approach. We started our research from the point of view that the terms-eponyms are the words and the syntagms that come from a proper name or contain a proper name (anthroponym or toponym) and designate a notion specific to this domain (phenomenon, process, movement, competition, object, equipment etc.).

From a structural point of view, the sports terms-eponyms can be: monomembers (*mountaineering, badminton, derby, marathon*); bimembers (*Comăneci jump, Davis Cup, Benoni defense*); polymembers (*Tsukahara double clustered, Schlechter-Rubinstein attack*). In syntagms, eponyms can be both determinant and determined.

Their formation models are conditioned, first of all, by extra-linguistic factors such as the specificity of the sport branch, the traditions and tendencies of denominating the new realities etc. Thus, in addition to their own terminological meaning, the eponyms also contain a cultural component, bearing information about the person or place whose names have served as sources of terminology.

Keywords: terminologization, sports term, eponym, anthroponym, toponym, structural-semantic analysis, intercultural perspective.

Rezumat. Una dintre sursele de îmbogăţire a terminologiilor din diferite domenii de activitate o constituie eponimele. În lingvistica românească, această noţiune este încă destul de controversată. Deşi reprezintă obiectul mai multor articole de specialitate, ea lipseşte din lucrările lingvistice de valoare, realizate de colective de autori ce au adus contribuţii remarcabile în domeniu.

Scopul investigaţiei constă în analiza şi descrierea structural-semantică a unor termeni sportivi eponimici în limba română prin prisma unei abordări interculturale.

BDD-A28165 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:19:44 UTC)

În comunicarea de faţă am pornit de la opinia că termenii eponimici reprezintă cuvintele şi sintagmele care provin dintr-un nume propriu sau care conţin un nume propriu (antroponim sau toponim) şi desemnează o noţiune specifică domeniului vizat (fenomen, procedeu, mişcare, competiţie, obiect, echipament etc.).

Din punct de vedere structural, termenii sportivi eponimici pot fi: monomembri (*alpinism, badminton, derby, maraton*); bimembri (*salt Comăneci, Cupa Davis, apărare Benoni*); polimembri (*Tsukahara dublu grupat, atacul Schlechter-Rubinstein*). În sintagme, eponimele pot fi atât elemente determinante, cât şi determinate.

Modelele de formare a acestora sunt condiţionate, în primul rând, de factori extralingvistici, precum: specificul ramurii de sport, tradiţiile şi tendinţele de denominare a noilor realităţi etc. Astfel, pe lângă înţelesul lor terminologic propriu-zis, eponimele conţin şi o componentă culturologică, purtând informaţii despre persoana sau locul ale căror nume au servit drept surse de terminologizare.

Cuvinte-cheie: terminologizare, termen sportiv, eponim, antroponim, toponim, analiză structural-semantică, perspectivă interculturală.

Sistemele terminologice ale diferitor domenii de activitate sunt alcătuite prin valorificarea mijloacelor lexicale ale limbii materne, în funcţie de particularităţile morfologice şi sintactice ale acesteia, precum şi cu ajutorul elementelor împrumutate din alte limbi. Una dintre sursele de îmbogăţire a terminologiilor o constituie eponimele. Denominarea eponimică sau eponimizarea, ca mijloc de terminologizare a diferitor limbaje specializate, s-a aflat în vizorul mai multor autori, care s-au ocupat de studiul limbajului matematic, tehnic, medical etc.

O perspectivă istoriografică asupra materialelor lexicografice româneşti dedicate eponimelor a fost realizată de cercetătoarea Popescu F., care a remarcat caracterul controversat al abordărilor privind subiectul vizat. Autoarea a observat că, în sursele studiate, eponimele sunt „fie ignorate de unii dintre cercetători, fie acceptate ca reprezentări ale antonomazei şi astfel subsumate implicit stilisticii, fie recunoscute ca o clasă lexicală solid concretizată prin numeroasele unităţi şi formaţiuni înregistrate cu preponderenţă în limbajele funcţionale” [1].

Deocamdată, termenul *eponim* nu cunoaşte o definiţie univocă. În lingvistica românească, el este folosit cu trei înţelesuri: *(a) care dă numele său unui oraş, unei regiuni, unei persoane* etc. (definiţie oferită de dicţionare); *(b) numele proprii devenite nume comune; (c) numele comune care îşi au sursa în nume proprii* [2, 3, 4 ş.a.]. Deşi constituie obiectul mai multor articole de specialitate, termenul *eponim* lipseşte însă din lucrările lingvistice de valoare, precum ar fi *Dicţionarul de ştiinţe ale limbii* [5, p. 602] sau *Enciclopedia limbii române* [6, p. 638], ambele realizate de colective de autori ce au adus contribuţii remarcabile pentru domeniul respectiv. Au fost elaborate totuşi câteva dicţionare de eponime ale limbii române [7, p. 302; 8, p. 184. ş.a.].

Faptul că termenul *eponim* este utilizat cu mai multe înţelesuri generează anumite dificultăţi în abordarea conceptului luat în discuţie, dificultăţi care ar putea fi depăşite prin

BDD-A28165 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:19:44 UTC)

delimitarea numelor proprii ce au devenit nume comune de cele comune provenite de la numele proprii. Astfel, Răileanu V. recomandă a utiliza termenul *eponim* doar pentru numele proprii care ajung să desemneze o altă entitate decât cea pe care au numit-o iniţial, iar pentru numele comune care îşi au sursa în nume proprii a folosi termenul *deonimic*, întrucât „este mai motivat, mai sugestiv şi mai transparent" [2]. Melnic V. operează cu noţiunile *termeni eponimici*, *îmbinări terminologice eponimice* şi *sintagme terminologice eponimice* pentru a desemna sintagmele ce conţin nume proprii [3].

Scopul prezentei lucrări constă în analiza şi descrierea structural-semantică a unor termeni eponimici din domeniul sportului în limba română prin prisma unei abordări interculturale. Date fiind divergenţele existente în sursele de specialitate privind abordarea acestui fenomen lingvistic, în lucrare am optat pentru noţiunea de *termeni eponimici.* În opinia noastră, termenii eponimici reprezintă cuvintele şi sintagmele care provin dintr-un nume propriu sau conţin un nume propriu şi care desemnează o noţiune specifică domeniului (în cazul de faţă, fenomen, procedeu, mişcare, competiţie, obiect, echipament etc.). Prin urmare, eponimele sunt numele proprii care servesc drept surse pentru formarea de termeni eponimici şi care sunt atestate în structura acestora.

Lingviştii sunt, în principiu, de acord că la baza formării termenilor eponimici se află metonimia (procedeu semantic), uneori însoţită de modificări în structura numelui propriu (procedeu morfologic), precum şi participarea acestuia la formarea sintagmelor terminologice eponimice, ca element constitutiv (procedeu sintactic) [9, p. 1472]. Deseori, termenii eponimici se formează pe cale mixtă (eponimizare mixtă).

Cele mai importante resurse de termeni, potrivit autoarei Chiş D., sunt: patronimele (*algoritm, amper, diesel, watt, volt* ş.a.), prenumele (*madeleine, felix, oscar*), numele mitologice (*amoniac, atlas, eolian, tendonul lui Ahile*), numele de personaje literare (*tartuffe, don juan*), numele de ţări, provincii, localităţi, cartiere, planete (*angora, badminton, damasc, şampanie, uraniu*). Totodată, se cunosc termeni proveniţi prin anagramă, traducerea sau modificarea numelui de origine [4].

În limbajul sportiv, principalele surse de termeni eponimici sunt antroponimele şi toponimele. Astfel, sunt cunoscute numeroase denumiri de competiţii, de inventar sportiv şi mai ales de procedee, elemente şi exerciţii care provin de la numele sportivilor care le-au executat pentru prima dată sau care au demonstrat performanţe deosebite în realizarea lor: *Diamidov* (un procedeu de gimnastică executat la paralele), *Korbut* (un procedeu complicat executat la paralele inegale), *Tsukahara* (un tip de săritură cu sprijin), Axel, Salchow (tipuri de salturi în patinajul artistic) ş.a.[1]

Tendinţa de a atribui unei combinaţii numele sportivului sau al sportivei care a realizat-o pentru prima dată într-un concurs de nivel înalt este frecventă mai ales în gimnastică, patinaj artistic şi alte sporturi care solicită creativitate şi artistism. Burlacu D. efectuează o trecere în revistă a unora dintre elementele din gimnastica artistică, grupându-le conform tipului de procedeu: sărituri *(Cuervo, Hristakieva,*

[1]. Toate exemplele prezentate în lucrare au fost selectate din diverse surse: ştiinţifice, literare, lexicografice, electronice etc.

BDD-A28165 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:19:44 UTC)

Yurchenco, Amânar, Yamashita, Podkopaieva), paralele *(coborâre Comăneci; salt Comăneci; Dancev, Tkachev, Ginger, Jager - desprinderi transversale, de la bara băieţilor; salt Hindorff; salt Fabrichnova; Endo depărtat, Endo apropiat ş.a.);* bârnă *(urcare Silivaş, săritură Yang Bo, flic-flac Korbut, flic-flac Kocetkova, salt Grigoraş ş.a.);* sol *(Popa, Şuşunova, Kadet, piruetă Memmel* ş.a.). [10].

Totodată, există o serie de termeni sportivi proveniţi de la toponime (denumiri de localităţi, regiuni, munţi etc.): *rugbi, badminton, maraton, alpinism, Jocuri Olimpice, apărare siciliană* ş.a.

Din punct de vedere structural, se deosebesc următoarele tipuri de termeni eponimici:

1) **monomembri** (*alpinism, badminton, derbi, maraton, axel, lutz, diamidov*);

2) **bimembri** (*apărare siciliană*, *apărare Benoni, Endo depărtat, salt Deltcev, Cupa Davis*);

3) **polimembri** (*Tsukahara dublu grupat, atac Schlechter – Rubinstein).*

În sintagme, eponimele pot fi atât elemente determinante (*salt Podkopaieva; coborâre Fabrichnova*), cât şi determinate (*Endo depărtat; Steinemann cu trecere a picioarelor printre braţe, în sprijin* ş.a.).

Termenii eponimici bi- şi polimembri au tendinţa de a renunţa la elementul determinat, transformându-se în termeni monomembri comuni. De ex.: *săritură Axel – axel* (în patinajul artistic); *săritură Tsukahara – tsukahara* (în gimnastica artistică), *săritură Fosbury* (sau *Fosbury flop*) *– fosbury* (în atletism) ş.a. La rândul lor, aceşti termeni pot căpăta ei înşişi determinanţi, devenind termeni regenţi. De ex.: *tsukahara simplu întins, tsukahara simplu grupat; Stadler depărtat, Popa simplu* (în gimnastica artistică); *simplu axel, dublu axel, dublu salchow* (în patinajul artistic) etc.

Termenii sportivi eponimici bimembri atestaţi de noi sunt formaţi conform următoarelor modele:

1) Subst. N. + subst. N. (juxtapunere): *atac Rauzer, săritură Phelps, proba Rosenthal, proba Shafranovskii* etc.;

2) Subst. N.+ subst. G.: *lovitura lui Napoleon, poziţia lui Lucena, triunghiul lui Petrov* etc.;

3) Subst. N.+ adj.: *apărare siciliană, testul australian, Jocuri Olimpice;*

4) Adj.+ subst. N.: *triplu axel, dublu lutz.*

Termenii eponimici polimembri respectă, de obicei, regulile de formare a sintagmelor în limba română, fiind alcătuiţi dintr-un centru lexical şi determinanţii acestuia. De ex.: *Yamashita cu întoarcere de 180°; Memmel la sol; Tsukahara simplu grupat; Amânar-Yurchenko cu două şuruburi şi jumătate* etc.

La nivel semantic, termenii eponimici sunt cei care denumesc:

1) Ramuri şi probe de sport: *rugbi, badminton, alpinism*, *maraton.*

2) Elemente, procedee, combinaţii: *atac Schlechter-Rubinstein, atac sicilian, apărare siciliană, varianta Petrosian, varianta Cambridge-Springs, deschidere Sokolski, deschidere Zukertort-Nimzovici, apărare Alehin, apărare Caro-Kann, poziţia lui Lucena, tema Pauly, tema Babson* (în şah); *triunghiul lui Petrov* (în jocul de dame); *flic-flac Auerbach, săritură Yamashita, salt Tkachev* (în gimnastica artistică); *axel, salchow,*

BDD-A28165 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:19:44 UTC)

rittberger, lutz, triplu salchow, dublu axel etc. (în patinajul artistic). Această categorie de termeni eponimici pare a fi cea mai numeroasă.

1) Competiţii sportive: *derbi, spartachiadă, Jocuri Olimpice, Tour de France, Cupa Davis, Australian Open* etc.

2) Metode şi sisteme de concurs, de antrenament, de organizare/desfăşurare a competiţiilor, de arbitraj etc.: *metoda Gundersen* (în biatlon-schi*); tabela Berger* (în şah, jocuri sportive ş.a.), *sistemul Scheveningen, sistem elveţian, sistemul Sonneborn-Berger, Sistemul Tartakower-Bondarevscki-Makogonov* (în şah).

3) Teste, probe de evaluare, măsurători, indici etc.: *indicele Qetelet, proba Romberg, proba Vojáček, proba Minkowski, proba Lebedev, proba Martinet, proba Martinet-Kushelevski, proba Ruffier (de evaluare a condiţiei fizice), proba Letunov (de evaluare a capacităţii de efort), proba Schellong, proba Liam, testul Storm, step-testul Harward, proba Margaria, proba Astrand, testul Fischer* ş.a.

4) Obiecte, echipamente, inventar sportiv: *artimex, adidaşi* ş.a.

Pe lângă înţelesul lor terminologic propriu-zis, eponimele conţin şi o componentă culturologică, purtând informaţii despre persoana sau locul ale căror nume au servit drept surse de terminologizare. Atare termeni mai sunt numiţi *asociativi* [11, p.72], deoarece provoacă în conştiinţa specialistului lanţuri asociative, legate de numele proprii respective. Bunăoară, sintagma ***lovitura lui Napoleon*** se asociază nemijlocit cu numele lui Napoleon Bonaparte. Aceasta este o combinaţie în jocul de dame, executată, potrivit legendei, pentru prima dată de cunoscutul lider politic şi militar francez, care era un mare pasionat al jocului.

Ridicarea Karelin este un termen format de la numele cunoscutului luptător rus de stil greco-roman Alexandru Karelin, nume legendar în sport, triplu campion olimpic la categoria de 130 kg, poreclit şi „Ursul rus” sau „Alexandru cel Mare”. Sportivul executa cu o forţă şi viteză deosebită un procedeu tehnic constând în ridicarea adversarului în aşa mod, încât acesta lua poziţia întins în aer, după care era aruncat cu putere pe saltea. Această manevră devastatoare, executată cu o acurateţe tehnică de invidiat, îi aducea luptătorului 5 puncte, numărul maxim atribuit de arbitri în greco-romane.

Rugbi (joc sportiv disputat între două echipe a câte 15 jucători, având ca obiect o minge ovală) provine de la localitatea în care a luat naştere, după ce, în a. 1823, la şcoala din Rugby, comitatul Warwickshire, elevul William Webb Ellis, în semn de dispreţ faţă de regulile jocului de fotbal, a luat mingea în braţe şi a fugit cu ea spre terenul de ţintă advers).

Badminton (joc sportiv, asemănător cu tenisul, practicat cu o minge mică prevăzută cu pene sau un fel de aripioară de plastic, aruncată cu racheta) provine de la *Casa de Badminton Gloucestershire*, reşedinţa ducelui de Beaufort, locul în care a avut loc primul joc de badminton oficial în Anglia.

Alpinism (sport care constă în escaladarea părţilor greu accesibile ale munţilor) se asociază cu numele munţilor Alpi, situaţi în Europa Centrală, de la care provine termenul respectiv.

BDD-A28165 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:19:44 UTC)

Maraton (cursă atletică la alergare pe o lungime de 42,195 km) provine de la numele câmpiei Maraton, unde, în a. 470 î.Hr., a avut loc o bătălie între greci şi perşi şi de unde un soldat grec a fost trimis să aducă la Atena vestea victoriei).

Metoda Gundersen (sistem de desfăşurare a competiţiilor de biatlon-schi) a fost elaborată de norvegianul Gunder Gundersen şi aplicată pentru prima dată la Jocurile Olimpice de iarnă de la Calgary (1988). Ea constă în recalcularea punctelor acumulate de schiori la săritura de pe trambulină în secunde pentru a determina momentul când aceştia îşi vor lua startul în cursa de schi.

Tabela Berger (în şah, jocuri sportive ş.a. – sistem de stabilire a perechilor de sportivi într-un concurs, în care fiecare trebuie să joace sau să se întâlnească cu fiecare) a fost numită astfel după numele inventatorului acestui sistem, în a doua jumătate a sec. al XX-lea.

Uneori se întâmplă ca originea unor termeni şi sintagme eponimice să nu fie cunoscută sau să fie incertă. Este cazul termenilor din luptele greco-romane ***simplu Nelson*** şi ***dublu Nelson*** (numiţi şi *cheie simplă, cheie dublă*). ***Nelson*** este numele unei grupe de prize la ceafă în lupta la parter (aici termenul *priză* desemnează un procedeu de lupte), cu un braţ (*simplu Nelson*) sau cu ambele braţe (*dublu Nelson*) duse pe sub subsuorile adversarului. Nu se ştie exact cine e sportivul care a dat numele acestui procedeu, dar se presupune că este vorba despre luptătorul american William L. Nelson, care, la Jocurile Olimpice din 1904 a obţinut medalia de bronz la categoria de 52 kg. În The Oxford Paperback Dictionary (1979) acest procedeu tehnic apare ca nume comun [12, p. 157-158].

Alteori, apar confuzii legate de necunoaşterea exactă a originii termenului, mai cu seamă atunci când numele propriu care a stat la baza formării acestuia este asemănător cu un alt nume, mai cunoscut. De exemplu, ***robinsonadă***, termen folosit de unii cronicari de fotbal, cu înţelesul „bravura portarului (de fotbal) care plonjează miraculos prin aer”, provine de la numele unui faimos portar internaţional, membru al unui club din Southampton, Jack Robinson, care executa cu o măiestrie deosebită plonjoanele, adică „salturi orizontale la semiînălţime, adevărate zboruri defensive” [12, p.138-139]. Termenul este confundat, adesea, cu omonimul său, care are sensul de „aventură ieşită din comun, singurătate, izolare; povestire despre naufragiaţii pierduţi”. De pildă, Muşat R. îl include în dicţionarul său cu înţelesul *(2) săritură acrobatică executată de un jucător dintr-o echipă de fotbal,* însă îl consideră provenit de la numele cunoscutului personaj literar al lui Daniel Defoe, Robinson Crusoe [13, p.247].

Artimex (minge de fotbal din piele) provine de la denumirea mărcii comerciale (Artex) a firmei Artimex Sport, iar termenul ***adidaşi*** (ce denumeşte astăzi orice tip de încălţăminte sportivă) provine de la denumirea mărcii comerciale Adidas, aceasta din urmă datorându-şi numele cizmarului german Adolphe (Adi) Dassier. În a. 1920 el inventase pantofii cu crampoane pentru antrenamente, cu o stabilitate mai mare pe teren sau pistă.

Derbi, termen care iniţial avea sensul *cursă anuală de cai în vârstă de trei ani,* ulterior a căpătat un al doilea sens: *confruntare sportivă între două echipe din acelaşi*

BDD-A28165 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:19:44 UTC)

oraş sau regiune, în special în fotbal, ca în prezent să desemneze orice *întrecere sportivă de mare importanţă*. Cuvântul îşi are originile în *The Derby,* o cursă de cai din Anglia, fondată în 1780, de Edward Stanley, al 12-lea conte de Derby (1752-1834).

În ultimele trei exemple se atestă un dublu proces de eponimizare. Aşadar, ar trebui să distingem două tipuri de denominare eponimică: primară (sau simplă) şi secundară (sau dublă). Totodată, nu excludem nici posibilitatea existenţei unei eponimizări multiple.

Unii lingvişti ruşi (Şelov S.D., *apud*: Gureeva E.I.) încadrează eponimele în categoria nomenilor, nu în cea a termenilor, deoarece ele sunt alcătuite din două elemente lexico-sintactice, unul principal (o noţiune generică) şi altul subordonat – un semn convenţional, o „etichetă" (o noţiune particulară). Ei consideră că, în calitate de semne convenţionale, aceste „etichete" pot fi nume proprii (un antroponim sau un toponim) [11, p.72].

Am putea formula însă o serie de argumente în favoarea caracterului terminologic al sintagmelor eponimice. În primul rând, trebuie să recunoaştem că folosirea lor asigură la maximum monosemia, trăsătură considerată de mulţi lingvişti definitorie pentru termeni, la care se adaugă precizia, concizia, caracterul sistemic şi normativ. În plus, toate au aplicare profesională, determină un concept specific domeniului, funcţionează în limbajul specializat al sportului şi sunt definibile. Totodată, multe dintre ele au capacitate de derivare. De exemplu, *Olimpia*, localitate în care, în Antichitate, se desfăşurau competiţii sportive închinate lui Zeus, a dat naştere unui şir de termeni, precum: *olimpiadă, olimpic, olimpism, paralimpic, paralimpism, Jocuri Olimpice, Jocuri Paralimpice, Mişcare Olimpică, Comitet Internaţional Olimpic, Comitet Naţional Olimpic* etc.

O consecinţă a formării termenilor eponimici este apariţia dubletelor sinonimice. De exemplu, termenul *salt Comăneci* are drept sinonim sintagma: *de pe bara înaltă elan înapoi şi salt depărtat înainte cu reapucarea aceleiaşi bare;* termenul *piruetă Memmel* are echivalentul *piruetă dublă cu piciorul la 180°;* termenul *Phelps* e sinonim cu *stând pe mâini cu întoarcere de 180° în primul zbor, 180° întoarcere şi salt întins înainte în zborul al doilea.*

Se atestă, de asemenea, cazuri de polisemie, atunci când numele unui sportiv serveşte drept sursă de denominare pentru mai multe procedee/elemente. Iată câteva exemple:

Silivaş – 1. Urcare pe bârnă, 2. Salt la sol.

Khorkina -1. Săritură din rondat flic-flac cu întoarcere de 180° în primul zbor, 180° întoarcere şi salt echer înapoi în zborul al doilea. 2. Stând (la paralele) apucat de bara de jos către exterior, roată liberă, salt înapoi cu întoarcere de 180°, cu picioarele lipite, apucat de bara de sus. 3. Flic-flac (la bârnă) pe un picior cu întoarcere de 360° înainte de sprijinirea mâinilor pe aparat [14, p.140]. Pentru a evita confuziile care ar putea fi generate de polisemia termenilor, considerăm important a utiliza în mod obligatoriu, împreună cu eponimul, şi elementul determinat (regent): *<u>urcare</u> Silivaş, <u>salt</u> Silivaş.*

În ciuda discuţiilor îndelungate şi controversate privind formarea şi funcţionarea termenilor eponimici în sistemele lexicale ale diferitor sfere de activitate, ar putea fi evidenţiate o serie de avantaje ale creării şi utilizării acestora. Mai întâi de toate, utilizarea lor este mai eficientă în comunicarea dintre specialişti, graţie faptului că, având

BDD-A28165 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:19:44 UTC)

o claritate maximă în limbajele specializate respective, asigură o mai înaltă precizie a exprimării. O altă calitate a termenilor eponimici constă în faptul că ei sunt mai laconici decât echivalentele lor noneponimice, contribuind astfel la realizarea tendinţei de economie a efortului în limbă. Totodată, ele au un caracter universal şi, astfel, pot fi înţelese mai uşor de către specialişti, ca urmare a standardizării termenilor de circulaţie internaţională. În plus, odată acceptate în terminologia unui domeniu, eponimele pot servi la reconstituirea originii conceptului, deoarece oferă informaţii relativ exacte privind modul şi momentul în care acesta a fost creat, fapt greu de realizat în cazul celorlalţi termeni.

Pe de altă parte, termenii eponimici nu sunt la fel de transparenţi, cum sunt variantele lor noneponimice, care au un caracter descriptiv mai accentuat. Totodată, unele eponime pot fi înşelătoare. Este vorba de situaţiile când: a) un singur nume propriu este folosit pentru a forma mai mulţi termeni sintagmatici; b) există mai mulţi termeni eponimici pentru un singur concept; c) numele-sursă este identic sau asemănător cu un alt nume, deja cunoscut vorbitorilor (ca în cazul termenului *robinsonadă*). Atunci când un exerciţiu sau procedeu este executat cu măiestrie de mai mulţi sportivi sau atunci când un procedeu sau o combinaţie care poartă numele unui sportiv este perfecţionat ori modificat de altul, se apelează la sintagme ce conţin două sau mai multe nume proprii, cum ar fi cele din şah: deschiderea Zukertort-Nimzovici, atacul Schlehter-Rubinstein ş.a.

Remarcăm şi caracterul „ultraspecializat" al termenilor eponimici sportivi, mai cu seamă a celor bimembri şi polimembri. Majoritatea lor sunt omişi atât din dicţionarele explicative generale, cât şi din cele de termeni sportivi, fiind incluşi numai în regulamente şi lucrări ştiinţifico-metodice de strictă specialitate. Astfel, ei rămân a fi cunoscuţi doar unui cerc restrâns de specialişti, care activează într-o singură ramură de sport sau în sporturi înrudite, pentru cei mai mulţi continuând să fie inaccesibili.

Ca rezultat al investigaţiei întreprinse în prezenta lucrare, ar putea fi formulate câteva **concluzii**:

1) Eponimizarea, ca mijloc de îmbogăţire a terminologiei sportive, reprezintă un proces foarte complex, deocamdată insuficient cercetat. În unele cazuri, ea se realizează în mod direct (eponimizare primară), alteori – în mod indirect, prin intermediul unui alt termen eponimic (eponimizare secundară).

2) În limbajul sportiv, denominarea eponimică reprezintă o cale productivă de terminologizare. Termenii sportivi eponimici desemnează concepte variate din punct de vedere semantic şi structural. Principala sursă a acestor elemente lexicale o constituie antroponimele şi toponimele.

3) Constituind un mijloc de formare a dubletelor sinonimice, termenii eponimici asigură monosemia termenilor, fiind mai concreţi, mai laconici, mai precişi decât echivalentele lor noneponimice.

4) Termenii sportivi eponimici au o serie de trăsături comune cu cele ale termenilor noneponimici, dar şi unele trăsături specifice. Având acelaşi înţeles şi, în majoritatea

BDD-A28165 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:19:44 UTC)

cazurilor, formă identică în diferite limbi, ei poartă un caracter universal. În acest mod, crearea lor răspunde cerinţei de standardizare a termenilor de circulaţie internaţională.

5) Termenii sportivi eponimici poartă un caracter „ultraspecializat" şi sunt accesibili doar celor care activează în domeniul sportului ori chiar într-o singură ramură de sport. În fine, predilecţia pentru termenii eponimici sau pentru echivalentele noneponimice ale acestora depinde de contextul comunicării şi de părţile implicate (mai cu seamă de statutul destinatarului), rămânând la discreţia specialiştilor să le dea prioritate unora sau altora.

Referinţe bibliografice

1. F. Popescu. *Problema eponimelor în lexicografia românească* [on-line]. Disponibil:https://www.researchgate.net/publication/301327557_Problema_eponimelor_in_lexicografia_romaneasca accesat 25.03.2018

2. V. Răileanu. *Eponim vs. deonim. Contributions to a debate/ Eponim vs. deonim. Contribuţii pentru o dezbatere.* În: Globalization and National Identity. Studies on the Strategies of Intercultural Dialogue. Language and discourse section, Târgu-Mureş, Arhipelag XXI Press, 2016, p. 440-446 [on-line]. Disponibil:http://www.upm.ro/gidni3/GIDNI-03/GIDNI%2003%20%20Language%20and%20Discourse.pdf accesat la 25.03.2018

3. V. Melnic. *Afecţiuni eponimice ca termeni medicali în limba română literară*. În: Limba română, nr. 6-10, anul XIII, 2003 [on-line].

Disponibil:http://limbaromana.md/index.php?go=articole&printversion=1&n=2529 accesat: 25.03.2018

4. D. Chiş. *O importantă resursă terminologică – numele proprii* [on-line]. Disponibil:https://litere.uvt.ro/litere-old/vechi/documente_pdf/aticole/uniterm/uniterm3_2005/dchis.pdf accesat 21.03.2018

5. A. Bidu-Vrânceanu, C. Călăraşu, L. Ionescu-Ruxăndoiu, M. Mancaş, G. Pană Dindelegan. *Dicţionar de ştiinţe ale limbii.* Bucureşti: Editura Nemira, 2005. 608 p.

6. M. Sala (coord.). *Enciclopedia limbii române.* Ediţia a II-a. Bucureşti: Editura Univers enciclopedic, 2006. 638 p.

7. O. Laiu-Despău. *Dicţionar de eponime. De la nume proprii… la nume comune*. Ediţia a II-a. Bucureşti: Editura Seaculum I.O., 2006. 302 p.

8. C. Cojocaru. *Dicţionar de eponime.* Chişinău: Editura Pontos, 2011. 184 p.

9. Бобырева Н.Н. *Структурно-языковые характеристики спортивных терминов-эпонимов в русском и английском языках* // Фундаментальные исследования. 2014. №8. С. 1469-1472. [on-line]. Disponibil: https://elibrary.ru/download/elibrary_22416903_20953042.pdf accesat 27.03.2018

10. D. Burlacu. *Universal and national terminology in artistic gymnastics* [on-line]. Disponibil: http://www.upm.ro/gidni/GIDNI-01/Lds/Lds%2001%20C0.pdf accesat 23.09.2017

BDD-A28165 © 2018 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:19:44 UTC)

11. Е.И. Гуреева. *Разновидности специальных обозначений в современной спортивной терминологии* [on-line]. Disponibil: https://cyberleninka.ru/article/v/raznovidnosti-spetsialnyh-oboznacheniy-v-sovremennoy-sportivnoy-terminologii accesat: 22.03.2018

12. V. Bănciulescu. *Limbajul sportiv. O investigaţie sentimentală.* Bucureşti: Editura Sport-Turism, 1984. 179 p.

13. R. Muşat. *Nume proprii, nume comune. Dicţionar de antonomază*. Iaşi: Editura Polirom, 2006. 312 p.

14. D. Burlacu. *Terminologia gimnasticii artistice în limba română.* Teză de doctorat. Iaşi, 2015. 222p.

BDD-A28165 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:19:44 UTC)